

DOTKNI *se křídel*

Setkání s dravými ptáky je nejen povznášející, ale má i léčivou sílu. Svě o tom vědí manželé Jirsovi, které jsme navštívili v jejich království v České Metuji na Náchodsku. TEXT Libor Hruška

Ivana Jirsová má ruce poseté drobnými jizvami. S menšími ptáky často pracuje bez rukavic. Musejí si zvyknout na člověka a naučit se, že nesmějí ruku sevřít ani klovat.

Mirek Jirsa ukazuje největšího a – i když to na první pohled nevypadá – i jednoho z nejmladších „členů domácnosti“. Mladá Orlice, kterou si Jirsovi pořídili vloni, dostala jméno Lucinka.

Ona chovala krkavce, on choval krkavce. Ona měla výra, on měl výra taky, a k tomu oba milovali lovecké psy. Není divu, že se tihle dva dali před třinácti lety dohromady. Teď spolu Ivana Jirsová a její manžel Mirek žijí v České Metuji na Náchodsku. Specializují se na chov dravých ptáků, ale jejich velká zahrada je azylem i pro další zvířecí nájemníky – divočáky, daňčího kluka a devět loveckých psů. Mimochodem, krkavec, který v chovu samozřejmě nemůže chybět, umí napodobit hlasy všech z nich. Do budoucna uvažují o malém informačním centru, už nyní s ptáky vyrážejí v rámci činnosti svého spolku „Dotkni se křídel“ do škol domovů důchodců nebo za postiženými.

OREL SKALNÍ

Ptáci se k manželům Jirsovým dostávají různě. Někteří opeřenci pocházejí ze záchranných stanic, jiné jim přinesou lidé, kteří je našli nebo si je pořídili a zjistili, že se o ně nedokážou starat. Někdy se jedná o opravdu neuvěřitelné příběhy. S orlicí Lucinkou to ale bylo jinak, tu si Ivana s Mirkem vloni pořídili, aby si udělali radost. „Měli jsme oba dva kulatiny a navíc jsme orla potřebovali kvůli dětem,“ říká Ivana. Když totiž ve školách ukázali některé ze svých káňat, děti okamžitě začínaly jásat: „Jé, orel, orel!“ I káně

Zatímco Ivana ptáky připravuje na kontakt s lidmi, Mirek s nimi pracuje tradičně sokolnický. Svěráznou manželskou dvojici neznají jen děti školou povinné nebo senioři z domovů, ale i návštěvníci mnoha mysliveckých slavností. Dravci jsou zvyklí na přítomnost lidí a rovněž na hluk, a tak jim většinou není potřeba nasazovat kožené sokolnické čepičky. Sestava zvířat, s níž se vyráží do terénu, se průběžně obměňuje.

sice svou velikostí budí respekt, oproti orlu skalnímu je to ale přeci jen jiná váhová kategorie. Orel skalní může mít rozpětí křídel až 220 centimetrů a vážit až pět a půl kilogramu. Kolik toho takový macek za den spořádá? To je otázka, která musí napadnout každého. V případě Lucinky je to nějaké kilo masa denně. Strava se musí obměňovat, na jídelníčku mívá mladá orlice jednodenní kuřata, potkany, skopové maso a čas od času i nějakou tu zvěřinu.

KÁNĚ HARRISOVA

Seznamte se s Lindou. Je to káně, ale ne káně lesní, kterou běžné vídáme v české a moravské krajině, nýbrž káně Harrisova. Tento dravec je doma hlavně v Jižní a Střední Americe, ve volné přírodě ho můžete potkat od Chile až po jih Spojených států amerických. Jeho výskyt je ale občas hlášen i v západní Evropě, většinou ve Velké Británii. Káně Harrisova je oblíbeným sokolnickým druhem, takže evropské exempláře jsou pravděpodobně uprchlíci ze zajetí. Jak říkají Ivana s Mirkem, dostala se k nim Linda tak trochu jako do polepšovny. Pořídil si ji jejich kamarád sokolník, ale brzy ji přestal zvládat a začal se jí bát. „Je to jeden z nejinteligentnějších ptáků. Velice rychle se učí, což ale také znamená, že velice rychle pozná, když se ho někdo bojí. A začne mít navrch, je to stejné jako u psů,“ vysvětluje Ivana. Káně Harrisova je výjimečná také způsobem, jakým si obstarává potravu. Nejsou to osamělí lovci, ale kořit pronásledují ve skupinách od dvou do čtyř jedinců.

Dnes se kolemjdoucí mohou na zvířata podívat přes plot nebo na Jirsovi zkusit zazvonit. Do budoucna by na zahradě mohlo vzniknout malé infocentrum. Dotyk dravcům neškodí, člověk ale musí vědět, kam sáhnout. Ptáci se podle Ivany Jirsové nemají nikdy hladit po zádech. Lidské ruce by mohly poškodit impregnaci per.

SOVA PÁLENÁ (JMÉNO???)

Děti sovy milují, obzvláště tu s výraznou světlou maskou a dobráckým výrazem – sovu pálenou. Ta je vůbec nejrozšířenějším druhem sovy na planetě, žije na všech kontinentech kromě Antarktidy. Loví hlavně během soumraku a v noci. Neznamená to ale, že by celý den prospala, když krmí mláďata – což je navíc během měsíců, kdy jsou noc nejkratší – musí se ohánět celý den. Ve školách, které objíždí musí Ivana vyvracet rozšířený mýtus o tom, jak jsou sovy chytrá zvířata. „Vlastně nemají paměť. Když s nimi nepracujete tři dny, všechno zapomenou. A navíc jsou silně krátkozraké, pořádně vidí až od půl metru,“ říká naše hostitelka. „Určitě si z dětství pamatujete obrázek sovičky s brýlemi a knížkou. Já dětem vždycky říkám, že ty brýle má kvůli krátkozrakosti a tu knížku, protože si vždycky musí všechno zopakovat, úplně jako prvňáci ve škole.“ →

Pro školáky z okolí Jirsovi otevřeli
myslivecko-sokolnický kroužek. Zblízka tu děti uvidí
třeba starou známou poštolku.

POŠTOLKA OBEČNÁ

Poštolka obecná je malý dravec z řádu sokolů. Je to nejběžnější sokolovitý dravec u nás a navíc často žije i ve městech, takže se snad nenajde nikdo, kdo by alespoň jednou za život na nebi nespátřil jeho charakteristickou ostře řezanou siluetu. Malý krasavec na snímcích se jmenuje Drápek a k Jirsovým se dostal velkou shodou náhod. Jedna česká rodina si ho jako mládě přivezla z dovolené v Chorvatsku. Vypadlo z hnízda a turisté ho našli při zpáteční cestě domů ležet poraněné na silnici. Neměli čas hledat na místě záchrannou stanici, a tak ptáče převezli přes hranice. „Doma jim ale časem začal létat po baráku a všechny drápat, proto Drápek,“ vypráví Ivana. V záchranné stanici rodinu odmítli, a tak skončil tady.

VÝR VELKÝ

Jak už jsme naznačili v úvodu, jsou výři velcí pro Jirsovi srdeční záležitostí. Třeba tady Čiku si koupili před osmi lety. Výrům se přezdívá ‚králové noci‘, samice je větší než samec a má i větší rozpětí křídel. Vážit může i více než čtyři kilogramy, o čemž se může přesvědčit, každý kdo si troufne vzít Čikinu na oženou rukavici. Výr zkrátka budí stejný respekt jako káň nebo orel. Některé své svěřence berou Ivana s Mirkem i na místa, kde to budí rozruch – do supermarketu, lékárny nebo řeznictví, ale i do vlaku, a když mají cestu do Prahy, tak do metra. „Občas se po nás někdo divně kouká. Ale když může do obchodu yorkšír v kabelce, tak proč by nemohl vycvičený pták,“ uzavírá Ivana. 🐦

I malí draví ptáci obvykle mají velký apetit. Na snímcích je vidět krmení drobné poštolky obecné jednoduchým kuřetem.

Spolek Dotkni se křídel z České Metuje nabízí ukázky dravců, přednášky i terapeutická setkání, například pro nevidomé. Více informací na: dotknisekridel.cz

*Výřice Čikina byla vůbec prvním ptákem, se kterým
Ivana Jirsová začala objíždět školy. Tehdy byla mládě,
dnes jí táhne už na osm let*

